

Overwegingen rond huissystemen

Vincent Botella, 2012 ©

Huizensystemen kun je in twee grote groepen verdelen: de gelijke en de ongelijke huissystemen. De laatste worden ook wel kwadrant-huissystemen genoemd. De systemen met **gelijke huizen** zijn de oudste of, als ze betrekkelijk nieuw zijn, gebaseerd op traditionele principes. Je vindt ze in de hellenistische astrologie, in de vedische (Indiase) astrologie en in vormen van astrologie die hun inspiratie ontlenen aan deze tradities. Ze gaan uit van één beginpunt – vaak de ascendant, maar ook wel het teken van de ascendant (beginnend bij 0° van dit teken), het huis waar de Zon of de Maan in staat, en soms ook wel de midhemel – en bepalen van daaruit 12 gelijke sectoren van 30° elk.

Vanaf de 12e eeuw, in Europa, ontstaan er diverse **kwadrant-huissystemen**. Deze systemen ontstonden vanuit de behoefte om *twee referentiepunten* in overeenstemming te brengen met een verdeling van de ecliptica in 12 delen. Die twee referentiepunten waren de ascendant en de midhemel. Van oudsher werd de ascendant in verband gebracht met het eerste huis, maar nieuw was de gedachte om de midhemel als het *begin* te laten gelden van het tiende huis. Door vast te willen houden aan deze twee referentiepunten én ze te koppelen aan het begin van het eerste resp. het tiende huis, werd het vrijwel onmogelijk om nog van 12 *gelijke* huizen uit te gaan. Dat was alleen nog mogelijk tussen de keerkringen, op bepaalde momenten van het jaar en op bepaalde tijdstippen van de dag. In Europa, ver boven de Kreeftskeerkring, kreeg je echter een kruis in de horoscoop (horizon en meridiaanprojectie) dat uit het lood was. Nu ontstond het probleem om deze vier *ongelijke kwadranten* elk weer in drie segmenten te verdelen, zodat er in totaal twaalf huizen zouden verschijnen.

Anders dan bij de gelijke huizensystemen was hier vrij ingewikkelde wiskunde voor nodig (trigonometrie). In de loop van de eeuwen ontstonden er diverse mathematische oplossingen, elk met een ander uitgangspunt, voor het probleem van de verdeling in drieën van de ongelijke kwadranten. Voor zover ik weet, gaan gelijke huissystemen uit van de ecliptica en verdelen deze in twaalf gelijke delen, uitgaande van hun gekozen beginpunt. De ongelijke huissystemen nemen niet de ecliptica, maar diverse andere (deel)cirkels als uitgangspunt, omdat ze met de ecliptica niet uitkomen: de evenaar, de horizon, de primaire verticaal, de binnen een dagdeel afgelegde tijd door een hemellichaam (dat zodoende een deelcirkel aflegt), of combinaties van deze. De gevonden resultaten worden vervolgens op de ecliptica geprojecteerd.

De verschillen tussen de **gelijke huissystemen** zijn terug te brengen tot verschillen in opvatting over het *beginpunt* van de huizenverdeling. De argumentatie hiervoor is vaak esoterisch. Voor de verdeling van de huizen die daarop volgt, dient de dierenriem als model: twaalf gelijke delen. De ontwerpers van **kwadrant-huissystemen** zijn het met elkaar eens dat de ascendant en de midhemel de vaste referentiepunten zijn. Veel hedendaagse astrologen vinden zelfs dat dit zo *moet* zijn.

Zij verschillen met elkaar van mening, niet over het beginpunt van de huizencyclus, maar over de juiste *verdeelsleutel voor de kwadranten*. Deze verdeelsleutel vergt een of andere vorm van wiskunde, van betrekkelijk eenvoudige middeleeuwse systemen (Porphirius) tot behoorlijk complexe twintigste-eeuwse systemen (Koch, APC, Polich-Page, Krusinski).

Door te kiezen voor midhemel én ascendant als vast referentiepunt creëerden de aanhangers van het **kwadrant-huissysteem** een nieuw probleem in de astrologie. Namelijk, het probleem om horoscopen te maken voor geboortes en gebeurtenissen die boven de noordelijke (of onder de zuidelijke) poolcirkel plaatsvinden. Op deze breedtegraden (vanaf 66°33') kunnen er namelijk momenten in het jaar en tijdens de dag zijn dat midhemel en ascendant zeer dicht bij elkaar liggen (enkele graden) of geheel samenvallen. Dan ontstaan er twee zeer kleine en twee zeer grote kwadranten, met als resultaat zes (of soms meer) zeer kleine huizen en zes (of soms minder) zeer grote huizen. Wanneer ascendant en midhemel werkelijk samenvallen, dan zijn er maar twee kwadranten en dus maar zes huizen. Dit laatste is echt een probleem, omdat je dan een fundamenteel uitgangspunt van de astrologie, namelijk dat er *twaaft* huizen zijn, moet verlaten, nota bene dankzij een systeem dat deze twaalf huizen wil berekenen. De zeer ongelijke huizen zijn in zoverre een probleem dat ze op velen ongeloofwaardig overkomen. Vanaf zo'n 60° noorder- of zuiderbreedte ontstaan er al sterke vertekeningen in horoscopen. Naar aanleiding hiervan besloten bekende astrologen in de twintigste eeuw, zoals Ebertin en Chandu, af te zien van het gebruik van huizen. Bij wijze van compensatie probeerden zij meer informatie uit aspecten te halen.

Pragmatische astrologen, die zagen dat hun favoriete kwadrant-huissysteem (meestal Placidus of Koch) prima werkte, bleven ermee werken, aangezien de meeste klanten, of beroemdheden waar ze eventueel over schrijven, ruim *tussen* de poolcirkels zijn geboren. Geboortes boven de poolcirkel komen vrijwel alleen voor op het noordelijk halfrond en vinden ook nog eens plaats in de dunbevolkte noordelijke gebieden van Scandinavië, Siberië, Alaska, Canada, Groenland en, in z'n geheel, Spitsbergen. Aangezien het in de praktijk niet zo'n probleem is, is het huizenprobleem vooral een filosofische kwestie gebleven voor de meeste astrologen. Voor de aanhangers van kwadrant-huissystemen – de overgrote meerderheid onder astrologen – is het nog steeds wachten op het ideale systeem dat zowel vasthoudt aan ascendant en midhemel als begin van de huizen I en X, als bruikbare horoscopen oplevert van geboortes en gebeurtenissen boven de poolcirkel.

Op grond van het artikel van schrijfster Alova ('In search of the best house system') dacht ik even dat het topocentrische huizensysteem, van Polich en Page, de oplossing hiervoor had gevonden. Maar experimenten met horoscopen van boven de poolcirkel pakten teleurstellend uit. De huizenverdeling was soms nog extremer dan met Placidus. De Britse astroloog Michael Wackford, die een grondig technisch onderzoek deed naar astrologie in Arctische gebieden, verklaart dit uit de dubieuze wiskunde waar het topocentrische systeem op gebaseerd is. Hij wijst overigens ook op problemen voor de systemen met gelijke huizen in de Arctische gebieden, voor

zover ze uitgaan van de ascendant. Er is namelijk boven de poolcirkel dagelijks een moment dat de ecliptica exact samenvalt met de horizon, waardoor geen enkele graad rijst. Dat moment duurt maar een fractie van een seconde, maar het is er toch en daagt ons zodoende uit om na te denken over de grondslagen van horoscopie.

Volgens het anonieme artikel van Astrowiki over huissystemen ('Systems of House Division') raakte het gelijke huizensysteem in Europa tegen de 10^e eeuw in onbruik, wat wellicht de uitvinding van het kwadrant-systeem van Regiomontanus in 1130 verklaart. Zoals hierboven uiteengezet, kwamen er na Regiomontanus nog heel wat mathematisch aangelegde astrologen die een telkens nieuw kwadrantsysteem bedachten. Volgens Astrowiki was het gelijke huissysteem tegen het begin van de 20^e eeuw volkomen onbekend, terwijl het volop in gebruik was in India! Pas in de jaren '80 en '90 is het herontdekt en opnieuw geïntroduceerd.

Ik weet niet of de schrijver van dit artikel tot in details gelijk heeft – zo ontwikkelde de Duitse astroloog Johannes Vehlou in de jaren '20 een systeem van gelijke huizen gebaseerd op hellenistische principes – maar ik vermoed wel in grote lijnen. Deze ontwikkeling verklaart namelijk de exclusieve interesse voor mathematisch complexe kwadrantsystemen in het Europa van de late middeleeuwen en daarna, tezamen met de opvallende afwezigheid van gelijke huizensystemen in dezelfde periode. Het past in het beeld van een slechts fragmentarisch overgeleverde astrologische traditie die gepoogd werd compleet te maken met telkens nieuwe toevoegingen. Gezien de aard van de Europese cultuur, waren deze vernieuwende toevoegingen vaak van wiskundige of astronomische aard. Naast de uitvinding van het kwadrant-huissysteem is ook de uitbreiding van de aspectenreeks, door Johannes Kepler (die het gebruik van tekens wilde laten vallen) in de 17^e eeuw, hier een voorbeeld van.

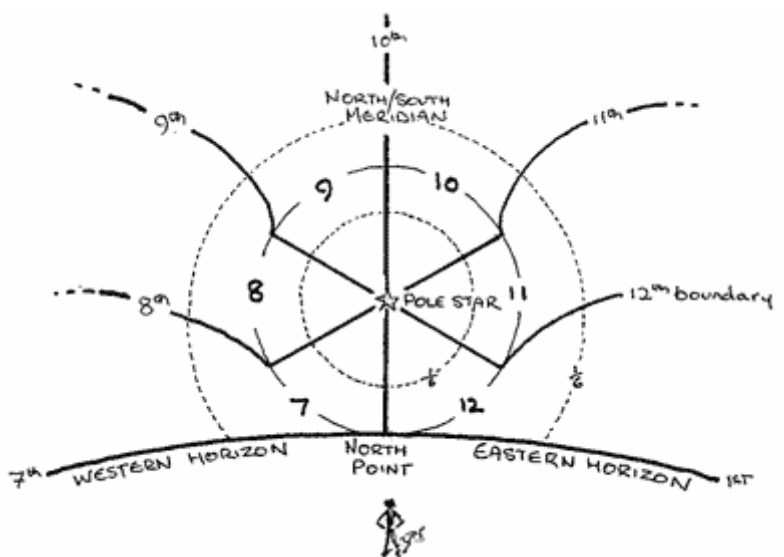
In een reeks artikelen onderzocht de al genoemde Michael Wackford, grondiger dan iemand voor hem, het gedrag van diverse, met name kwadrant-huissystemen in Arctische gebieden. Zijn uitleg is verhelderend en zijn conclusies zijn verrassend, voor mij althans. Als beste komen uit zijn onderzoek Placidus en het gelijke huizensysteem gebaseerd op *tekens*, in dat systeem geldt het hele teken (beginnend bij 0°) van de ascendant als eerste huis. De redenen voor dit gunstige oordeel zijn volkomen verschillend. Wackford besteedt veruit de meeste aandacht aan de kwadrant-huissystemen en heel kort even, tegen het einde van zijn artikelenreeks, aan de gelijke huizensystemen. Daarom zal ik eerst op Placidus ingaan.

Verrassend aan zijn benadering van Placidus is dat hij alles wat anderen als een groot nadeel het systeem zien, juist ziet als de kracht ervan. Vreemde verschijnselen als de conjuncties van ascendant en midhemel, het binnen één minuut 180° verspringen van deze beide punten, de retrograde ascendant – dat zijn geen bewijzen voor de lachwekkende gebreken van Placidus, maar, zo bepleit Wackford, juist heel getrouwe weergaven van wat er feitelijk aan de Arctische hemel gebeurt. De hemel vertoont aldaar nu eenmaal ander gedrag dan in gematigde streken. Alle kwadrant-systemen hebben 'last' van deze verschijnselen en leveren daardoor zeer vreemde horoscopen. Wat Placidus anders maakt, is dat de vreemde horoscopen die het oplevert

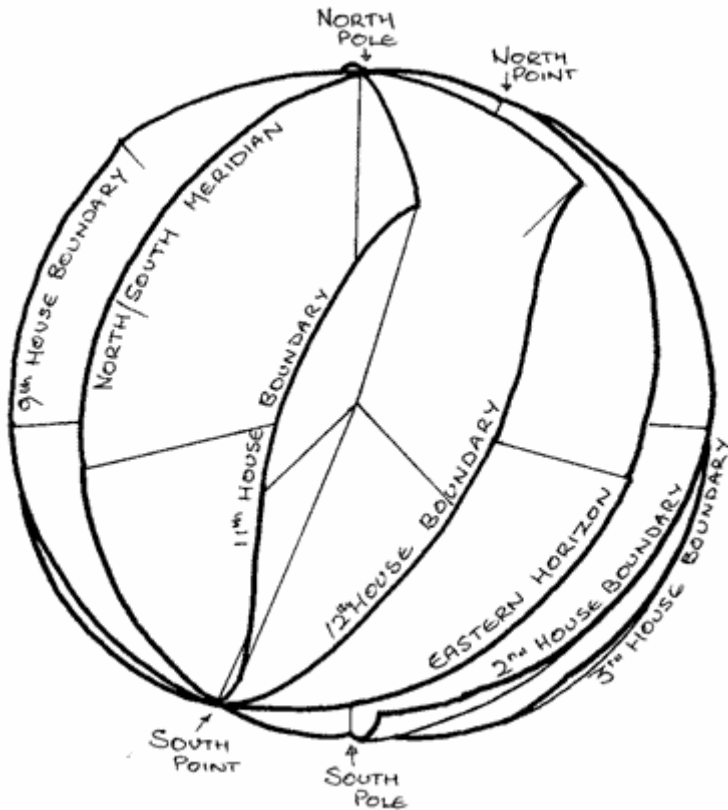
overeenkomen met de even vreemde werkelijkheid aan de Arctische hemel. Dit is, denk ik, de meest opzienbarende en vernieuwende conclusie van Wackford. Hij stelt daarom de vraag of het wel zo realistisch is om 'goede', regelmatige horoscopen te willen maken voor Arctische streken, aangezien de hemelbewegingen daar anders zijn dan in gematigde streken. Hij beantwoordt deze vraag niet, omdat hij zich ten doel heeft gesteld om te *beschrijven* wat er nu eigenlijk aan de hand is in de poolstreken en welke consequenties dit heeft voor de diverse huissystemen.

Zijn artikel doet voor mij de principiële vraag rijzen: hoe relevant is een getrouwe geometrische weergave van de hemelglobe voor horoscopie? Het is duidelijk uit Wackfords artikel dat Placidus hierin het beste voorziet. Dat maakt het voor mij, als Wackford helemaal gelijk heeft, het beste *representatiesysteem* van de bewegende hemelglobe vanuit het standpunt van iemand die op Aarde staat en de hemelglobe verdeelt in twaalf parten (als van een sinaasappel) die van noord naar zuid lopen. Dat is een knap staaltje wiskunde, maar in hoeverre is het astrologisch?

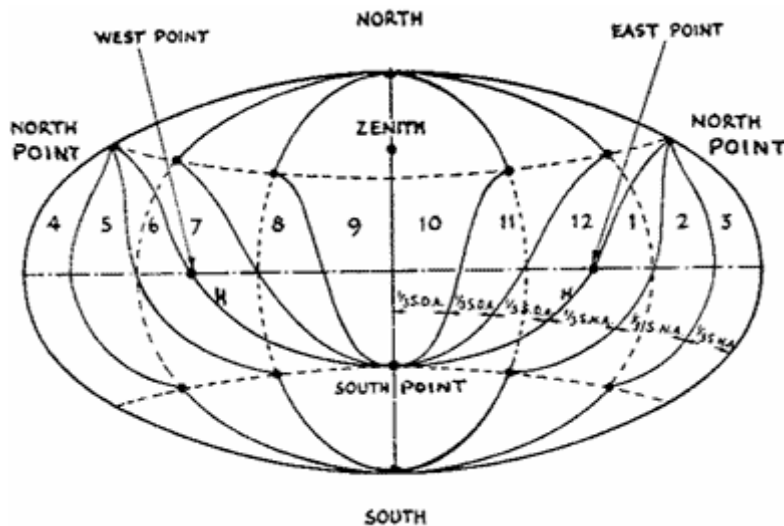
Wackford laat heel duidelijk zien dat er, wanneer je uitgaat van die twaalf denkbeeldige 'parten' die van noord naar zuid over de hemel lopen, astrologisch vreemde dingen gebeuren. Bijvoorbeeld, er zijn tijdstippen in de Arctische streken waarop sommige huizen geen cusp zullen hebben, terwijl andere er twee of drie hebben. Dit heeft te maken met de knik die in de twaalf 'sinaasappelparten' zit en die knik zit er weer ten gevolge van de kanteling van de aardas.

Hier zie je die knik wanneer je vanaf de grond op het noordelijk halfrond naar de noordelijke hemel kijkt.

De 'sinaasappelparten' getekend voor de gehele hemelglobe vanuit het standpunt van 40° NB. Je kijkt nu van buitenaf, alsof je in de ruimte zweeft, naar de hemelglobe.

Nog eens de 'sinaasappelparten' van de hemelglobe, maar nu als het ware uitgerold over een plat vlak. De tekening is gemaakt vanuit een standpunt op het noordelijk halfrond. Die knik laat eigenlijk de abrupte overgang zien tussen twee orientatiepunten: de evenaar en de polen. Vanuit het noordelijk halfrond gezien, culmineren hemellichamen in het zuiden, op het snijpunt van de meridiaan (noord-zuidlijn) en een horizontale lijn die evenwijdig loopt aan de evenaar. In deze tekening zie je dat culminatiepunt aangegeven als 'south point'. De huiscuspen van de bovenste twee kwadranten komen erin samen. Het is het MC in de horoscoop. Voor de huizen onder de horizon, de onderste twee kwadranten, is de situatie

andersom. Hun culminatiepunt ligt in het noorden, het IC. Zij vertonen juist een knik naar het zuiden toe.

De principiële vraag die nu rijst is: zijn de twaalf huizen in je individuele bestaan een *imprint* van de omgeving (lokale horizon) waarin je geboren werd of zitten ze in jou en projecteer je ze op je omgeving (levensomstandigheden)? Wackford behandelt deze vraag niet, maar lijkt te suggereren dat het eerste het geval is: een extreme omgeving (qua hemelmechanica) levert extreme horoscopen op, dus wellicht dat het ook om extreme mensen, of hun omstandigheden, gaat.

De dieper liggende vraag is eigenlijk: wat is de precieze betekenis van het aloude 'zo boven, zo beneden'? Gaat het om een oorzakelijke relatie tussen 'boven' en 'beneden': 'boven' *veroorzaakt* 'beneden'. Of, zijn 'boven' en 'beneden' elkaars *weerspiegeling*. Wackfords pleidooi voor Placidus lijkt voor het eerste te pleiten. Meer esoterisch georiënteerde astrologen pleiten voor het laatste. Zij zullen zeggen: de tekens en de huizen zijn in de eerste plaats een projectie van je aura of energielichaam. Dat zijn er altijd twaalf in een bepaalde wetmatige verhouding ten opzichte van elkaar, waar je ook geboren wordt. We gebruiken een *selectie* van hemelverschijnselen om aanwijzingen te krijgen over de structuur van dit twaalfvoudige energielichaam. Het gaat dus om *aanwijzingen* verkregen uit een selectie aan hemelverschijnselen, niet om een complete (wiskundige) representatie. Dat laatste is niet nodig en niet relevant voor datgene waar de astrologie mee bezig is.

Ter vergelijking, een handlezer kijkt slechts naar een selectie van de natuurlijke kenmerken van de hand. Hij of zij heeft geen complete, zeer natuurgetrouwe weergave (wiskundig of anderszins) van de hand nodig om tot een goede handlezing te kunnen komen. Bovendien, dat er mensen bestaan zonder handen, of met incomplete handen, bij wie handlezen onmogelijk is, wil nog niet zeggen dat de kunst van het handlezen op dubieuze gronden is gebaseerd. Mensen zonder handen, die geboren zijn in een gematigde streek, kunnen wel naar hun horoscoop laten kijken. Mensen geboren boven de poolcirkel kunnen prima hun hand laten lezen.

Op grond van dit soort overwegingen ben ik de systemen met **gelijke huizen** serieuzer gaan nemen. Ik ben 'opgevoed' met Placidus en wist heel lang niet beter, maar nu ik me eenmaal diepgaander met het onderwerp ben gaan bezighouden, komen de systemen met gelijke huizen me veel aannemelijker voor dan voorheen, toen ik ze simplistisch en verouderd vond. Anders dan de kwadrant-systemen weerspiegelen zij niet de lokale hemelmechanica, maar een esoterisch mens- en wereldbeeld. Dat vind ik beter passen bij een *esoterische* discipline als astrologie, dan een wetenschappelijk georiënteerd model van de hemel, hoe fascinerend en mooi dit op zichzelf ook is.

Alle illustraties komen uit het artikel 'The Polar Arcs' van Michael Wackford.